

Ulf Beijbom

SLÄKT- OCH HEMBYGDS- FORSKNING

Att söka sina rötter i tidigare generationer
– om släktforskning, emigrationsforskning och
hembygdsrörelsens framväxt.

NATUR OCH KULTUR

Innehåll

Hembygdsvård i historiskt perspektiv 7

Värend och hembygdsvårdens början 9 - Världsnamnet Linné 10 - Olaus Rudbeck och fornforskningen 10 - Dikt och verklighet hos bröderna Magnus 11 - Antikvitetskollegiet och fornminneslagen 13 - Riksarkivets tillkomst 13 - Frihetens och idékläckningens tid 14 - De första hembygdsvårderna 16 - Folklivsskildringar i Rousseaus efterföljd 17 - Utlänningarnas intryck från gustavianernas Sverige 17 - Romantiken och folkminnena 18 - Artur Hazelius' kamp mot kulturförstörelsen 19 - Hazelius och Skansenprogrammet 21 - Fornminnesföreningarna 22 - Forsslunds Storgården och hembygdsvårdens start 23 - Samfundet för hembygdsvård 24 - Hembygdsvård och hembygdsvård 25 - Hembygdsvårdens vita fläckar 25 - Läns museerna 26 - Hembygdsvårdens nuläge 26 - Landsarkivets tillkomst 27 - Riksarkivet, Dova och folkrörelsearkiven 27 - Ett imponerande kulturbevakarnät 28

Vad har Medelvenstons i historieboken att göra? 29

Statsstyrd materialinsamling 30 - Bönder men fortfarande inte "folket" 30 - Historikerna blir fler och annorlunda 31 - Den moderna historikerns dilemma 32 - Hembygdsvård och lokalhistoria 33 - Inget faktum är alltför triviale för att bli undersökt 34 - Enskilda arkivinventeringar 34 - Problembarnet hembygdsvård 35 - Ett 400-årigt släktforsknings 35 - Nyckeln till individens roll i historien 37 - Förlora inte fotfästet i tillvaron! 37

Källmaterialet 38

Vår äldsta kyrkobokföring 39 - Ministeriallängderna 39 - Husförhörslängderna 44 - Rotemansarkivet i Stockholm 46 - Juridiska och ekonomiska handlingar i kyrkoarkivet 46 - Protokollen i kyrkoarkivet 47 - Statistiska tabeller och sammandrag 48 - Militär folkbokföring 49 - Mantalslängderna 50 - Jordeböckerna 51 - Längderna till Älvsborgs lösen 52 - Domböckerna 53 - Bouppteckningar 54 - Kartor 55 - Landshövdingeberättelserna 56 - Hushållningssällskapens och provinsialläkarnas rapporter 56 - Enskilda arkiv 57 - Almanackor, dagböcker, brev och fotografier 58 - Föreningsarkiv 59 - Företagsarkiv 60 - Enskilda handlingar hos institutionerna 61 - Hembygdslitteraturen 61 - Viktiga arkivinstitutioner 62

På jakt efter förfäderna 65

Tryggheten på "den gamla goda tiden" 65 - Släktforskning, en väg ur rotlösheten 66 - Precisera forskningens ändamål! 66 - Bli bekant med källmaterialet! 67 - Källkritiken 67 - Släktforskningens utgångspunkt 69 - Sekretessbestämmelserna 70 - Första besöket på landsarkivet 70 - Arkivförteckningarna 71 - Kyrkoböcker i original och på mikrofilm 71 - Mikrofilmens fördelar och nackdelar 72 - Forskningens organisation 73 - Anor, anförskjutning och anförlost 73 - Antavla, ansedel och familjetabell 74 - Stamtavla och stamträd 75 - "Tyska stilen" och gammalstavning 77 - Patronymika och olika namnformer 79 - Soldatnamn och släktnamn 79 - Myteriet Anders Olsson 80 - De besvärliga flyttningsslängderna 81 - Att stupa på en oäkting 82 - Släktforskning i mantalslängderna 83 - Jordeböcker och domböcker 85 - Militärrullor och andra yrkesarkiv 86 - Glöm inte litteraturen! 88

Hembygdsforskning, aktuella än någonsin 89

Renässans för hembygdsrörelsen? 90 - Hembygdsforskningens allmänna karaktär 92 - Amatörer och "proffs" inom hembygdsforskningen 93 - Studiecirkelns organisation 94 - Fältarbetet läggs upp 95 - Intervjuer 96 - Att excerpera källmaterialet 97 - Intet faktum är ointressant 99 - Torpinventeringen 99 - Hembygdsforskaren och kartmaterialet 103 - Socknens yrkesprofil 104 - Vem ägde vad i bygden? 104 - Inventeringar av enskilda arkiv 105 - Arkivförteckning och arkivering 107 - Folkrörelseforskning 108 - Den gamla skolan 108 - Vad läste man? 109 - Lanthandeln 109 - En man ur folkdjupet fattar penan 110 - Att presentera forskningsresultatet 111 - Den ständigt närvarande källkritiken 112 - Brev och dagböcker 114 - Källkritiken och tidningarna 114

Den okända släkten 115

Rötter, ett amerikanskt modeord 115 - Boken som gjorde släktforskning populär 116 - Bindestrecks- i stället för smältdegels-amerikaner 117 - "Okända släkten" ur amerikanskt perspektiv 117 - Vad menas med "Stockholm, Jönköping och Kalmar"? 118 - Missvisande årtal och namn 118 - Carlson från Sacramento och kunglige Lundquist från Minnesota 119 - Genealogiska brobyggen över Atlanten 120 - Moberg och den okända släkten 121 - Emigrantens färd genom källmaterialet 122 - Svenskt källmaterial av officiell karaktär 123 - Utflyttningslängden och registreringen av utvandring till grannländerna 123 - Länsstyrelsernas passjournaler och passtvänet 125 - Summariska folkmängdsredogörelser 126 - Svenska skeppslistor 127 - Emigrantlistorna hos Flottans pensionskassa 128 - New Yorks passagerarlistor 128 - Amerikanska folkräkningar, census 130 - Adresskalendrar 132 - Svenskaföreningarna i Amerika 132 - Föreningsarkiven 133 - De svenskamerikanska kyrkoarkiven 134 - Kyrkoböckernas tillförlitlighet 135 - U.S. naturalization records 137 - Vital statistics 137 - Fastighetsregister och jordeböcker 138 - Svenskamerikanska tidningar 139 - Svenskamerikanska böcker och bibliotek 140 - Amerikabrev 141 - Amerikadagböcker 142 - Amerikafotografier och tidningsnotiser 142 - Återvändarna 143 - Emigrantagenternas arkiv 144 - Privata arkiv i Amerika 144 - Sammanfattning av den individcentrerade emigrationsforskningen 145 - Från Brinkelid till Sunrise 147 - Guds detektiver 147 - Emigrationen som hembygdsforskning 148 - Registrering av socknens utvandra-re 148 - Tidningsexcerpering, intervjuer och arkivinventering 149 - Att fortsätta forskningen i Amerika 149 - Emigrationsforskningens hjälpinstitutioner 150

Litteraturanvisningar 153

Register 155

Studieanvisningar 158

